

יו"ל ע"י

מכון להוצאת הד"ת והשעורים
שע"י קהל תולדות יהודה
דחסידי סטיטשין

גליון דברי תורה

שנת תשע"ב / גליון י"ח / בשלה - שירה

ד"ת אצל סעודת חמשה עשר בשבט שנת תשע"א לפ"ק

ענין חודש שבט שמתנוצץ בו ענין חודש ניסן, יצי"מ ומתן תורה, והנצחון כנכון על אוה"ע,
ועי"ז מתקרבים גרים באופן הנכון.

במקום ששורה הברכה יש בו עיקר וגם טפל, ענין הפירות והעלים שבאילן, דברי תורה ושיחת חולין של ת"ח, פטטיא דאורייתא טבין, נסים שבאו כטפל ליצי"מ. ועי"ז מתקרבים גרים שהם כטפלים אל נשמות כלל ישראל / ב' בחי' בגרים, גרים המתקרבים ע"י ההכרה במעשה בראשית שנבראו ע"י מאמרות שבימות החול, שיחת חולין, והם קשים כספחת אחר שנחסר להם החכמה שבתורה. וגרים המתקרבים כנכון ע"י שיחת חולין של ת"ח, ע"י יצי"מ, שהם זוכים גם לתורה ואינם כספחת, כענין יתרו, רחב, אונקלוס / חודש שבט מכון נגד שבט אשר המשייך לשמן המורה על חכמת התורה, ובו מתגלים דב"ת כאלו שביכולתם לקרב גרים כנכון / חודש תשרי – נצחון כלל"י על אוה"ע בבחי' מה שצריך לצאת זכאי בדין. חודש ניסן – נצחון כלל"י באופן אשר גם המתנת חנם באה לעושי רצונו, ומתהפך כל שורש הסט"א לטוב. והתנוצצות ענין זה בחודש שבט שמזלו דלי, וצירופו 'היו"ה', בחי' למעני למעני אעשה / קירוב גרים ע"י שמתגלה שורש הטעות של הסט"א ומקורו בקדושה, כשחלק הטוב שבהם מתהפך לקדושה / ט"ו בשבט הוא ל' יום קודם הפורים שבו נשפע מתנת חנם כנכון ועי"ז מתקרבים גרים.

בתורה מענין מתן תורה שבחג השבועות, והיינו אשר מתן תורה בפועל בא כאשר גם הפרי כבר נשלם בפועל והגיע עת הקציר, ואילו כאשר קוראים בתורה מענין מתן תורה היינו אשר עדיין לא נמשך בפועל ענין מתן תורה בסדר הזמנים שבעולם, אמנם בשורש ה"ז כבר קיים, שכבר נתגלה זאת בסדר קריאת התורה, ושורש זה בא בהזמן שבו עולה השרף באילן, דהיינו נמי אשר שורש הפרי כבר נתגלה, וזהו שורש ענין הקציר, אלא שעדיין לא נמשך זאת בפועל, ולכן חל חמשה עשר בשבט בפרשת יתרו, אחר ששורש ענין הקציר בעולם הוא בזמן שבו קוראים בתורה את שורש חג הקציר, את ענין מתן תורה.

ועכ"פ הרי לך כי ענין חמשה עשר בשבט משתייך לענין תורה, ויבואר בהקדם, דהנה נודע כי ענין תורה וענין תלמיד חכם אחד הם, ובענין תלמיד חכם מצינו ב' בחי', בחי' דברי תורה של התלמיד חכם, ובחי' שיחת חולין של התלמיד חכם, ואמרו בגמ' (סוכה כא:) שאפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, שנאמר "ועלהו לא יכול" (תהלים א, ג), והיינו אשר התלמיד חכם נמשל לעץ, אחר שהוא דבוק בעץ החיים שזהו התורה, ועל העץ צומחים פירות ועלים, הפרי הוא עיקר תנובת העץ, וה"ז מורה על הדברי תורה של התלמיד חכם, ואילו העלים הם טפלים אל

א.

בחמשה עשר בשבט עולה השרף באילן, וכבר ביארנו במקום אחר הענין שבו, אשר בעליית השרף באילן אזי מתחיל התנוצצות צמיחת הפירות, ופירות אלו יניצו בפועל בחודש האביב, והיינו אשר ביום זה מתחיל להתנוצץ ענין האביב. והנה התורה הרי תלתה את ענין יציאת מצרים וחג הפסח בענין האביב, וכדכתיב "היום אתם יוצאים בחודש האביב" (שמות יג, ד), ונמצא שיש שייכות לענין האביב עם יציאת מצרים, וא"כ הנה בחמשה עשר בשבט שבו מתחיל להתנוצץ ענין האביב היינו אשר אז מתחיל להתנוצץ ראשית התנוצצות האורות של יציאת מצרים. וגמר האביב הרי זהו בענין הקציר, שהפרי נשלם אז עד שכבר אפשר לקוצרו, וזמן הקציר שזהו גמר האביב ה"ז גם גמר יציאת מצרים, דמתן תורה הוא גמר יציאת מצרים, וזהו בזמן הקציר, שכן נקרא חג הקציר, ונמצא כי חמשה עשר בשבט שבו עולה השרף באילן ה"ז משתייך הן ליציאת מצרים והן למתן תורה שזהו תכלית יציאת מצרים, דהשרף של הפרי שיתחיל לנוץ בחודש האביב, ואשר הינו עומד ליגמר בחג השבועות, ה"ז עולה כבר באילן בחמשה עשר בשבט. וכבר אמרנו לרמז כי 'עולה שרף באילן' גימ' שבועות. ולכן נמי חמשה עשר בשבט חל ברוב השנים בפרשת יתרו אשר אז קוראים

הפירות, וה"ז מכוון נגד השיחת חולין של תלמידי חכמים, אך גם שיחת חולין זו צריכה לימוד, שגם לכך ישנה משמעות. וענין מה שיש בהאילן עיקר וגם טפל, ולא היה די שיצמחו בו רק פירות בלבד, וכמו"כ ענין מה שאצל תלמיד חכם יש גם בחי' שיחת חולין, ואין די שיהא לו רק דברי תורה בלבד, ה"ז נמשך מכח ענין הברכה, דהכלל הוא אשר כל דבר שהוא בכלל ברכה ה"ז בא בשפע רב, באופן שיש בו די והותר, וניכר בו כי זהו שפע בלי גבול, ולכן יש בו עיקר וגם טפל, דאילו לא היה בו אלא דברים הכרחיים ממש כפי הצורך בלבד, ולא היה בו מותרות ודברים של מה בכך, אזי היה נראה כי השפע הינו מוגבל, שאין די שפע ולכן ה"ז בא בצמצום ואין נשפע אלא כפי הצורך הנחוץ, אך כאשר השפע אינו מוגבל בדווקא לדברים עקריים בלבד, אלא יש בו גם דברים טפלים, ה"ז סימן על שפע עשירות עד בלי די, וכי זהו בכלל ברכה. וה"נ התורה היא מקור הברכה, וכענין 'ברכו בתורה תחלה' (ב"מ פה:), דתורה היינו ברכה, וכן התורה נקראת 'עץ חיים' שבגימ' ברוך, ומכיון שהתורה היא בכלל ברכה לכן יש בה עיקר וטפל, פירות ועלים, ולכן יש בשכל התורה שפע של אין סוף, ואומרים בו סברות הרבה אשר לאו דווקא כי כולם הם בתכלית נקודת השלימות ממש, אלא שיתכן כך ויתכן כך, ובכל סוגיא יש מהלך עיקרי בה, וכמו"כ יש בה גם מהלך שאינו ממש עיקר הסוגיא, אלא שגם זה יתכן, ויש בו ג"כ נקודה של אמת, ושכל התורה מסתעף עד כדי כך אשר אפילו פטטיא דאורייתא טבין, ופטטיא דאורייתא היינו דברי תורה אשר הם כמעט כשיחת חולין, ומ"מ גם הם טבין, אחר שהתורה היא בכלל ברכה. ועומק הענין הוא מצד אשר שלימות האלקות צריכה למלא את כל המדרגות, הן מדרגות נעלים והן מדרגות נמוכים, ולכן נמשכים דברי תורה עד בחי' פטטיא דאורייתא ושיחת חולין של תלמידי חכמים.

וכדרך אשר בשכל התורה יש עיקר וטפל, כן נמי בענין יציאת מצרים מצינו שיש בו עיקר וטפל, דישנם הארות עיקריות של יציאת מצרים, כענין ליל התקדש החג, וכענין קריעת ים סוף, ולבד זאת ישנם ג"כ ענינים טפלים שנטפלו אל הענין העיקרי של יציאת מצרים, כענין מלחמת עמלק, והשלש מתנות טובות שנתן הקב"ה לישראל, כענין המן, בארה של מרים, וענני הכבוד, שאלו הן טפלים ליציאת מצרים, וכדאיתא בדברי הארז"ל שישנם אורות הבאים ביושר שהם עיקר האורות, וישנם אורות הנמשכים באלכסון אשר אורות אלו נחשבים כטפלים, ואורות אלו הבאים באלכסון הם ענין כל המתנות טובות הנ"ל שנתן הקב"ה לישראל, שהם כטפלים ליציאת מצרים. והיינו נמי כנ"ל, דההשפעה של יציאת מצרים לא באה בצמצום להשפיע רק את המוכרח בלבד, אלא נמשך זאת בדרך שפע, ואם ההנהגה של יציאת מצרים באה בדרך הנהגת הנס, שוב באה הנהגה זו ג"כ בשפע, ומכל הצדדים נמשכו להם נסים על גבי נסים, שכל מה שהיה צריך להם בא ע"י נס, דהנהגה זו באה בדרך ברכה להורות כי אין להשי"ת שום קושי לעשות נסים, ולכן השפיע אז השי"ת שפע אין סופי של נסים, כענין שכל התורה שבא בדרך ברכה שלא בצמצום כנ"ל. וכמו"כ כדרך שיש עיקר וטפל בדברי תורה וביציאת מצרים,

אשר כל זה הוא מגדר ענין הברכה שבהם כנ"ל, כן נמי ישנם עיקר וטפל גם בנשמות, דישנם נשמות עיקריות כענין נשמות כלל ישראל, ולבד זאת ישנם ג"כ נשמות טפלות כענין נשמות הגרים והעבדים, ועליהם נאמר "ונלוה הגר עליהם, ונספחו על בית יעקב" (ישעיה יד, א), שהגרים הם טפלים הנספחים אל בית יעקב שהם העיקר. ואכן ענין שיחת חולין של תלמידי חכמים ילפינן (סוכה שם) מרבן גמליאל שדיבר בענין טבי עבדו, 'ראיתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם, ויודע שעבדים פטורים מן הסוכה, ולפיכך ישן הוא תחת המטה', ולפי דרכינו למדנו משיחתו של רבן גמליאל שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו, והיינו אשר טבי עבדו של רבן גמליאל היה לו שייכות להדרגה של שיחת חולין של תלמידי חכמים שזהו מענין העלין, "ועלה לא יכול", ועי"ז יש לו עליה להיותו נכלל ומקושר אל המוחין של תלמידי חכמים. ומהאי טעמא נמי קודם פרשת מתן תורה הקדימה התורה לכתוב את ענין יתרו חותן משה שזהו פרשה של קירוב גרים, והרי שפתח בענין העלין של תורה, בענין נשמות הגרים. וכתוב התם "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה ה' למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים" (שמות יח, א), והיינו אשר יתרו שמע את כל אשר עשה א' למשה ולישראל חוץ מה שהוציא את ישראל ממצרים, ששמע כי ישנם ג"כ טפלים ולא רק עיקרים בלבד, וכדפירש"י 'מה שמועה שמע ובה, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק', דקריעת ים סוף הוא העיקר, וכמו"כ היה אז מלחמת עמלק שזהו הטפל, ושמועה זו באה להורות כי יש מקום ביציאת מצרים גם לקירוב גרים, שאין בה רק עיקר בלבד כענין נשמות ישראל, אלא יש בה עיקר וגם טפל, ולכן שמע ובה. וכמו"כ משה רבינו סיפר לחותנו "את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל" (שם פסוק ח'), וכן סיפר לו "את כל התלואה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'" (שם), שהם היו רעבים גם צמאים והשי"ת נתן להם מתנות מן הצד, זולת יציאת מצרים, בדרך שפע וברכה ולא בצמצום, ולכן נתקרב יתרו אל כלל ישראל כגר הנטפל לנשמות ישראל.

ולכן נמי אמר יתרו "ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה", ואיתא בגמ' (סנהדרין צד.), תנא משום ר' פפיס, גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו 'ברוך' עד שבא יתרו ואמר "ברוך ה'", ומה שיתרו אמר לשון ברכה היינו כנ"ל, מכיון שכל התקרבותו לכלל ישראל לא באה אלא מצד הברכה שישנה הן ביציאת מצרים והן בדברי תורה, דלולי שהיה זאת בכלל ברכה לא היה יתרו מתקרב, דיתרו אינו נשמה עיקרית אלא הינו כטפל, ואילו היה חפץ השי"ת רק בנשמות עיקריות בלבד אזי לא היה יתרו מתקרב לעולם אל כלל ישראל, ולכן אמר יתרו "ברוך ה'", שהשי"ת הינו מבורך עד אשר הינו מקרב גם גרים וטפלים, ולא רק עיקרים, ועי"ז נתקרב יתרו.

וביתר עומק, הנה נודע כי ישנם כמה בחי' של גרים, דהנה יסוד ענין הגרים הוא מה שהם מתקרבים מכח ההנהגה של מעשה בראשית, וכענין אברהם אבינו שהוא ראש לגרים, והוא נתקרב

אל השי"ת ע"י ההכרה כי אין בירה בלא מנהיג, שזהו הכרה מכח מעשה בראשית. והנה מעשה בראשית נבראו ע"י העשרה מאמרות שבהן נברא העולם, ועשרה מאמרות אלו הם השיחת חולין של הקב"ה, דאת מאמרות אלו דיבר השי"ת בימות החול, ואילו בשבת שתק השי"ת ממאמרות אלו, דענין שיחת חולין נעמד עבור ימות החול, משא"כ בשבת מדברים דברי תורה ולא שיחת חולין, ובשבת אמר הקב"ה את עשרת הדברות, דהכל מודים כי בשבת ניתנה תורה (שבת פו:), ולכן דרשו חז"ל (שם קיג:), מן הפסוק "ודבר דבר" (ישעיה נח, יג) שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, וזהו עומק ביאור הפסוק "ודבר דבר", שבשבת מדברים 'דברות' ולא 'מאמרות'. וזהו ג"כ ענין מה שהקב"ה אמר למשה קודם מתן תורה "אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (שמות יט, ו), שמשא"כ יקרב אותם לתורה ע"י שיתן להם דוגמא של דיבורים כאלו שהינם נעלים יותר ממעשה בראשית, ודיבורים אלו נאמרו "אל בני ישראל" דווקא, ולא לגרים, וזהו הכנה לעשרת הדברות. ואת דיבורים אלו הכניס הקב"ה לפיו של משה רבינו, והיינו משום שמשא"כ היה ערל שפתיים, דהוא אינו יכול לדבר אלא רק דברי תורה ממש ולא שיחת חולין, אלא שהתורה ריפאה את לשונו של משה רבינו, ועליו נאמר "מרפא לשון עץ חיים" (משלי טו, ד. דב"ר א, א). ועכ"פ נמצא כי קירוב הגרים בא בדרך כלל ע"י שיחת חולין, ע"י דיבורים של מעשה בראשית, ולכן הגרים אכן אינם זוכים לדרגא דתורה ממש, מלבד אם יש להם זכות מיוחדת ועליה מיוחדת כנודע.

וגרים אלו המתקרבים ע"י מעשה בראשית הנה הם קשים לישראל כספחת (קידושין ע:), וזאת משום שהכרת כלל ישראל בהקב"ה אינה באה מכח פלאות הטבע, אלא הכרתם בו ית' באה ע"י התורה שהיא נעלית יותר ממעשה בראשית כנ"ל, ומתן תורה היה בדרגא של "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" (דברים ה, ד), ואיש ישראל הלומד תורה ה"ז בבחי' כנתינתה מסיני, שהוא שומע דברי תורה מהשי"ת בעצמו פנים בפנים, והוא אינו צריך להוכיח את מציאות הבורא מכח מעשה בראשית, אחר שהוא מתראה עמו ית' פנים בפנים, משא"כ הגר אינו מתקרב אלא רק ע"י הפלאות של עולם הטבע, ע"י מעשה בראשית, וזה אינו במדרגת כלל ישראל, ולכן כאשר הגרים באים להסתפח על בית יעקב מכח חכמת הטבע ה"ז מפחית את מדרגת כלל ישראל. ולכן נמי נמשלים הגרים לספחת, דספחת היינו צרעת, ונודע כי ענין הצרעת הוא הסתלקות המוחין דחכמה, ולכן טהרת המצורע באה ע"י "לוג אחד שמן" (ויקרא יד, י) אשר שמן מורה על חכמה, וביותר מורה זאת על חכמת התורה שהינה נעלית יותר מן החכמה של מעשה בראשית, ואילו הגרים שאינם משיגים אלא את החכמה של מעשה בראשית הינם קשים לישראל כספחת.

אמנם הנה ישנה מדרגה נעלית יותר של גרים אשר הם מתקרבים ע"י בחי' נעלית יותר של שיחת חולין, שהם מתקרבים ע"י שיחת חולין של תלמידי חכמים אשר משיחת חולין זו ילפינן הלכות בדברי תורה, ושיחת חולין אלו נכללים בגדר דברי תורה, והם בבחי' פטטיא דאורייתא טבין. וגרים אלו אכן זוכים

גם לתורה, וכדרך יתרו שנתקרב מכח יציאת מצרים ולא ע"י מעשה בראשית, שהוא נתקרב ע"י ענין הטפל שיש בדברי תורה וביציאת מצרים כנ"ל, ולכן זכה הוא להותיר פרשה אחת בתורה. וכן נמי רחב אמרה "ונתתם לי אות אמת" (יהושע ב, יב), ופירש בזה"ק (ח"א רמא:), שהיא בקשה אות וי"ו שזהו אות אמת, ענין דברי תורה, וכיתרו שניתוסף לו אות וי"ו על שמו אחר שזכה לדברי תורה (שמו"ר כז, ח). וכמו"כ אונקלוס הגר נכנס לפני ר' אליעזר ואמר לו הרי כל שבחו של גר שנאמר "ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה" (דברים י, יח), והיינו אשר הוא לא נסתפק בכך, ורצה לזכות לתורה, ור' יהושע התחיל לפייסו בדברים, לחם זו תורה וכו' (בר"ר פ"ע, ה), ואונקלוס אכן זכה לתורה. ויתכן שכל הגרים יכולים להתעלות ולבוא לדרגא זו, אלא שזהו עבודה יתירה להם לזכות לכך.

והנה גרים אלו המתקרבים ע"י בחי' הטפל של יציאת מצרים ושל דברי תורה הם אינם קשים לישראל כספחת, ועל גרים שכאלו נאמר "לריח שמניך טובים, שמן תורק שמן, על כן עלמות אהבוך" (שה"ש א, ג), ופירש"י 'לריח שמניך טובים שהריחו בהם אפסי ארץ אשר שמעו שמעך הטוב בעשותך נוראות במצרים, וכדרך שמן ערב שבכל עת שהוא בצלוחית חתומה אין ריחו נודף, פותחה ומריק שמנה לכלי אחר ריחו נודף, על כן עלמות אהבוך, שבא יתרו לקול השמועה ונתגייר', ו"על כן עלמות אהבוך" הוא מלשון "כן דיברת" (שמות י, כט), מלשון נכון, דעלמות כאלו המתקרבים ע"י "שמן תורק שמן" נכון הוא שיאהבוך, ואף כי בדרך כלל קשים גרים לישראל כספחת, מ"מ גרים אלו המתקרבים ע"י שמן ה"ז היפך ספחת, דהשמן מטהר מן הספחת כנ"ל, ובמקום ששורה ענין השמן שם אין הגרות נחשבת כספחת, ולכן גרים אלו המתקרבים ע"י שמן תורק שמן אלו הם הגרים כנכון, ושוב נכון שיאהבוך.

ומעתה הנה זהו ענין חודש שבט אשר בו מתחיל להתנוצץ ענין יציאת מצרים ומתן תורה, והיינו אשר אז מתחיל להתנוצץ אילן כזה שיש בו פירות וגם עלים, ובכך אפשר לקרב גרים כנ"ל, וזהו ענין מאי דכתיב "בעשתי עשר חודש באחד לחודש וכו'" הואיל משה באר את התורה הזאת (דברים א, ג-ה), ופירש"י בשבעים לשון פירשה להם, דהנה משה רבינו היה ערל שפתיים אחר שלא היה יכול לדבר שיחת חולין כנ"ל, מ"מ פטטיא דאורייתא אשר הם נכללים בגדר דברי תורה יכול היה גם הוא לדבר, ועל כך נאמר בו "מרפא לשון עץ חיים" כנ"ל, ורפואה זו באה לו בענין "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" (שם פסוק א'), וכדאיתא במדרש שם (א, א), והנה לכן פירש משה אז את התורה בע' לשון אשר בכך מתקרבים גרים. ועל כך נאמר "הואיל משה באר את התורה הזאת", "באר" בגימ' גר, ו"משה באר" בגימ' ספחת, דמשה אכן בא לתקן בכך את ענין הספחת שבקירוב גרים.

וענין זה היה בחודש שבט כנ"ל, וחודש זה אכן יש לו שייכות במיוחד לשמן המטהר מספחת, דחודש שבט מכון נגד שבט אשר ע"פ סדר הדגלים, ועל שבט אשר נאמר "וטובל בשמן רגלו" (שם לג, כד), וברכה זו שחלה על אילן ועל שמן להיות בהם עיקר וטפל

על כך נאמר "שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך". ועל כך נאמר "כשמן הטוב על הראש וכו' כי שם ציוה ה' את הברכה" (תהלים קלג, ב-ג), ומסיק "חיים עד העולם", והיינו אשר ברכה זו הגורמת לקירוב גרים כנ"ל, אין זה בבחי' גרים הקשים כספחת אשר המצורע חשוב כמת (נדרים סד:), אלא זהו בבחי' "חיים עד העולם", וכענין שדרשו חז"ל (ע"ז לה:): על הפסוק "על כן עלמות אהבוך", קרי ביה על מות, שאפילו מלאך המות אוהבו לתלמיד חכם, דהתלמיד חכם דבוק בעץ החיים והוא למעלה מענין המיתה. והנה לכן בחודש זה המשתייך לשמן אזי "הואיל משה באר את התורה הזאת", באופן אשר הגרים שיתקרבו ע"ז לא יהיו קשים כספחת, ובכך העלה משה את מדריגת הגרים שיתקרבו ע"י דברי תורה ולא ע"י מעשה בראשית. ונמצא כי בחודש שבט שבו עולה השרף באילן אשר שרף זה כולל בו פירות ועלים, דברי תורה ושיחת חולין, זהו חודש אשר בו מתגלים דברי תורה כאלו אשר ביכולתם לקרב גרים באופן שלא יהיו כספחת, אלא שקירובם יבוא ע"פ הדרגא של "הואיל משה באר את התורה הזאת".

ב.

וביתר עומק, הנה נודע כי ישנה עבודת חודש תשרי, וישנה עבודת חודש ניסן, דבראש השנה נברא העולם במחשבה, בבחי' עולם הנעלם הנקרא בלשון 'הוא', לשון נסתר, ואילו במעשה נברא העולם בניסן (תוס' ר"ה כז. ד"ה כמאן), וכן בפשטות נחשב כי כוונת ותכלית הבריאה נתגלתה בחודש ניסן, שאזי היה יציאת מצרים, ואזי נתהוו כלל ישראל לו לעם, ולכן למלכי ישראל מניסן מנינן, ודלא כמלכי אומות העולם שמתשרי מנינן (ר"ה ג.). ועל כך נאמר "החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יב, ב), 'הזה' הוא לשון התגלות המורה על חודש ניסן שבו נברא העולם במעשה, וחודש זה מיוחד "לכם" בלבד, לכלל ישראל לבדם, ומסיק "ראשון הוא לכם לחדשי השנה", והיינו שבניסן מתגלה למפרע כי בחי' "ראשון הוא", היינו ענין ראש השנה שבעולם הנסתר הנקרא 'הוא', ה"ז ג"כ "לכם", שהחדשים מתחילת השנה היו ג"כ רק לכם, שאתם הייתם תכלית המכוון של בריאה זו. והנה התנוצצות גילוי זה מה שכלל ישראל לבדם הם תכלית הבריאה בא גם הוא בחודש שבט אשר בו מתחיל האביב להתנוצץ, ועל כך נאמר "הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזניים נחשבו" (ישעיה מ, טו), דבחודש שבט שמזלו 'דלי' מתגלה כי הגוים אינם אלא "כמר מדלי", דכטיפה מרה המטפטפת משולי הדלי ששואבים בו מים שזהו פסולת שאינה נחשבת, כך הם גם הגוים הנחשבים כמותרות הבריאה שאין בהם צורך, ואזי מתגלה עוד כי "כשחק מאזניים נחשבו", שאפילו בחודש תשרי שמזלו 'מאזניים' אשר אז היה בחי' עולם המחשבה, גם אז לא נחשבו הגוים אלא כשחק המאזניים, דבחודש שבט אשר בו מתחיל התנוצצות האביב, אז מתגלה כי כל המכוון אינו אלא כלל ישראל, וה"ז גילוי למפרע כי גם במזל מאזניים לא נחשבו אומות העולם ליכלל בתכלית הבריאה, ואף שהם מקבלים שפעם ממזל מאזניים, ומקריבים אז עבורם ע' פרים בחג הסוכות, אעפ"כ לא עליהם היתה הכוונה.

וביאור הענין הוא, בהקדם, דהנה הצירוף של שם הוי"ה המכוון נגד חודש שבט הוא 'היו"ה', ויוצא מראשי תיבות הפסוק 'ה'מר י'מירנו ו'היה ה'וא' (ויקרא כז, לג), והרה"ק מראפשיץ ז"ע מבאר בפרשת בשלח (ד"ה לא ימיש) ענין כמה צירופים של שם הוי"ה, וכתב שם דשם הוי"ה ב"ה שבצירוף כסדר, י"ה כסדר ו"ה כסדר, מורה על רחמים גמורים, ואם הצירוף הוא מהופך מורה על דין, והנה אמרו חז"ל (בר"ר מב, ג) דכל מקום שנאמר 'והיה' אינו אלא לשון שמחה, כי ו"ה מורה על אתערותא דלתתא, וי"ה על אתערותא דלעילא, וידוע שבכל מקום שאתערותא דלתתא הוא קודם בא עי"ז רחמים גמורים, ולכן והי"ה שו"ה קודם לי"ה, שמורה לאתערותא דלתתא תחילה, אינו אלא לשון שמחה. וצירוף היו"ה מורה שמשפיע לתחתונים כסדר, כי ו"ה כסדר, אבל לא באתערותא דלתתא תחילה, ולכן ה' קודם יו"ד, שי"ה מהופך, מורה שמחמת שאין האתערותא דלתתא תחילה לכן הה' תחילה, ועכ"ז ו"ה כסדר מורה שהשי"ת משפיע לתחתונים, ע"ד הכתוב "למעני למעני אעשה" (ישעיה מח, יא), וכן היה במצרים שהשי"ת עשה למענו, שלא היה לנו עדיין תורה ומצוות שנוכה בהם, רק השי"ת עשה למענו וגאלנו, עכ"ד הזרע קודם. ונמצא לפי"ז כי ענין הצירוף של חודש שבט מורה כי אפילו כאשר כלל ישראל אינם ראויים מצד מעשיהם לחסדים, אעפ"כ משפיע להם השי"ת רחמים בבחי' "למעני למעני אעשה".

ומעתה הנה ביסוד זה נעמוד על עומק המכוון, דהנה מאידך נודע כי גם בחודש תשרי יש לכלל ישראל נצחון על אומות העולם, בבחי' דידן נצח בחג הסוכות, והרי לן כי כבר בחודש תשרי מתגלה כי תכלית מכוון הבריאה הם כלל ישראל ולא אומות העולם, ולכאורה הרי נתבאר לעיל כי עיקר הוראה זו באה בחודש ניסן וכדכתיב "החודש הזה לכם". ואף כי אכן גם בחודש תשרי מביאים הארות של חודש ניסן, דחג הסוכות הוא לזכר ענני הכבוד אשר זהו חלק מיציאת מצרים, מ"מ צ"ב מה זאת אשר גם בחודש תשרי יש לנו בחי' דידן נצח. והענין הוא, דהנה הנצחון של כלל ישראל על אומות העולם בחודש תשרי באה מצד ענין אומות העולם מה שהם אינם מוכנים לעבוד עבודה, אלא רצונם הוא לקבל את כל השפע במתנת חנם, שלא בדרך עבודה, ועל כך הינם באים בטענה בכל חודש תשרי כי אין מי שיוכל לצאת זכאי בדין, ואף אחד אינו צדיק, ובהכרח ליתן מתנת חנם שלא ע"פ מעשה בני אדם. ולעומת זה בא הנצחון של כלל ישראל בחודש תשרי להוכיח להם כי אכן אפשר לצאת זכאי בדין, ואפשר לזכות לשפע ע"פ אתערותא דלתתא, וזהו ענין צירוף והי"ה שזהו הצירוף של חודש תשרי, שצירוף זה מורה על הרחמים הבאים מכח אתערותא דלתתא כנ"ל, וזהו בחי' 'דידן נצח' שבחודש תשרי.

אמנם הנה אף כי בבחי' זו אכן יש לכלל ישראל נצחון על הסט"א, מ"מ אין זה נצחון באופן אשר עי"ז יהא אפשר גם לקרב גרים, לקרב ניצו' מהסט"א עצמה אל הקדושה, דהנה קירוב גרים בא ע"י שמהפכים גם את עצם שורש הסט"א גופיה לטוב, אחר שהרי כל קלי' יש לה איזו שורש בהקדושה, וה"נ מה שאומות העולם מבקשים מתנת חנם יש לכך ג"כ שורש בהקדושה, דישנה

הנהגה המיוחדת אך ורק לכלל ישראל עושי רצונו לבדם אשר הקב"ה נוהג עמם בבחי' "למעני למעני אעשה", ולא ניכנס עתה לבאר האיך משתווים ב' הנהגות אלו כאחד, מה שמחד גיסא צריך לצאת זכאי בדיון, ומאידך גיסא עושה השי"ת למענו אף בלא אתערותא דלתתא, ועכ"פ הנה מכיון שישנה הנהגה כזו של "למעני למעני אעשה", מכך נמשך שורש הטעות של הסט"א מה שרצונם לקבל מתנת חנם גרידא, שנמשך זאת מכח מה שלעושי רצונו אכן עושה השי"ת גם בבחי' למעני, וכל עוד שלא מתגלה ענין זה נמצא כי טענת אומות העולם עדיין לא נתהפכה לטוב, וטענתם מופרכת לגמרי, ושוב אי אפשר לקרב מהם גרים.

ומעתה הנה זהו עומק ענין קירוב הגרים שנעשה בחודש שבט, דאז שורה צירוף היו"ה המורה על ההנהגה בבחי' "למעני למעני אעשה", ואזי מתגלה מקור שורש הטעות של הסט"א מה שברצונם לקבל מתנות, שמתגלה כי נמשך זאת מנפילה וירידה של ענין מה ש"למעני למעני אעשה", וכשמתגלה ענין זה בצד הקדושה בכך מהפכים את שורש הסט"א לטוב, ושוב כאשר הגוי בא לקבל מתנות אין אומרים לו כי אי אפשר לקבל מתנות, אלא אומרים לו כי שורש רצון זה לקבל מתנות בא מבחי' "למעני למעני אעשה", וכאשר הגוי עומד על ענין זה אזי מתהפך הקלי' שבו לטוב, ובכך מקרבים גרים, וזהו ענין מזל דלי, שדולים את ענין הסט"א גופא להביאו אל הקדושה. ושוב נמצא כי על אף שאכן בחודש תשרי ג"כ נצחו את אומות העולם, מ"מ אז עדיין

לא נתגלה מקור שורש טעותם, שהרי לקושטא דמילתא אכן ישנו ענין מתנת חנם, וצריך לגלות מהו שורש ענין מתנת חנם, מה שמתנת חנם משתייך רק לכלל ישראל עושי רצונו, וזהו ענין הנצחון של חודש ניסן המתחיל להתנוצץ בחודש שבט. וזהו ענין מה שבחודש ניסן מברכים תפלת טל, דהטל בא במתנת חנם, והטל הוא ענין אחד עם השמן המורה על חכמה שזהו קירוב גרים כנכון כנ"ל, דט"ל הוא עשירית מהגים' של שמן, ועל כך נאמר "כשמ"ן הטוב על הראש וכו', כט"ל חרמון שיוורד על הררי ציון, כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם", ועומק הדברים הוא אשר על אף כי "שונא מתנות יחיה" (משלי טו, כז), מ"מ חיים כנכון הוא ענין הטל חרמון אשר השי"ת אכן משפיע זאת במתנת חנם, ובכך מתהפך ענין המיתה למפרע, והשמן הטוב הוורד על הזקן הוא בחי' "שמן תורק שמך" אשר "על כן עלמות אהבוך", דשמן זה הבא במתנת חנם מהפך מיתה לחיים.

וחמשה עשר בשבט הוא ג"כ ל' יום קודם הפורים, ובפורים נאמר 'כל הפושט יד נותנים לו', שהכל בא במתנת חנם, ואזי נאמר "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" (אסתר ח, יז), שנתקרבו אז הרבה גרים, וזאת משום שהגרים יונקים מענין מתנת חנם, וכאשר מתהפך ענין מתנת חנם לטוב אזי מתקרבים גרים לכלל ישראל, וזהו ענין מזל דלי הדולה ומעלה את כל הניצוץ שיש אצל הסט"א, ומתגלה שמן הטוב, וכי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם בב"א.

פסוקים ומאמרי חז"ל שנתבארו בהמאמר:

"ועלהו לא יבול", ובחז"ל שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד – דתורה הוא מקור הברכה, וברכה נשפע באופן שיש בו עיקר וטפל, שאינו מצומצם להשפיע רק כפי הצורך הנחוץ, ולכן יש בה ג"כ בחי' שיחת חולין. וילפינן לה ממעשה דרבן גמליאל עם טבי עבדו, דעבדים הם בבחי' נשמות טפלות לישראל / "וישמע יתרו וכו' את כל אשר עשה ה' למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את בני ישראל ממצרים", וברש"י שם – מאחר ששמע שביצי"מ היה עיקר, יצי"מ וקריעת ים סוף, וגם טפל, נס מלחמת עמלק, הרי שיש מקום גם לגרים שהם נשמות טפלות לישראל, ולכן שמע וכו'. ולכך אמר "ברוך ה' אשר הציל אתכם", דשפע זה שיש בו עיקר וטפל היינו שזהו מקור הברכה. ולכן הקדימה תורה פרשה זו קודם מתן תורה, להורות שבתורה יש עיקר וגם טפל / "ודבר דבר" שלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול – עומק הפסוק, ודבר דבר, דברות ולא מאמרות, שהשי"ת דיבר בשבת דברי תורה של עשרת הדברות, ושתק מהעשרה מאמרות של ימות החול / "אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" – שירגיל אותם כהכנה לקבלת התורה בדיבורים הנעלים יותר ממעשה בראשית, ונאמרים לבני ישראל ולא לגרים / 'קשים גרים לישראל כספחת' – שהם מתקרבים ע"י ההכרה במעשה בראשית, וחסר להם חכמת התורה שניתנה פנים בפנים, כמצורע שנסתלקו ממנו המוחין דחכמה, וטהרתו ע"י "לוג אחד שמן" המורה על חכמה / "שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך" – קירוב גרים הבא ע"י שמן המורה על חכמה זהו קירוב גרים כנכון, ועל כן נכון שעלמות יאהבוך. וזהו "על מות", מכח התורה הנק' עץ חיים שלמעלה ממיתה / "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל", ובמדרש 'מרפא לשון עץ חיים' – שמשה היה ערל שפתיים מלדבר שיחת חולין, אך בכאן דיבר שיחת חולין של ת"ח, "הואיל משה באר את התורה הזאת", בע' לשון, ועי"ז מתקרבים גרים. והיה זאת בעשתי עשר חודש שבו עולה השרף באילן שיש בו עליו ופירות, דברי תורה ושיחת חולין של ת"ח / "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" – דבחודש ניסן שבו נברא העולם במעשה ונתגלה תכלית מכוון הבריאה, בחי' 'הזה' שבגילוי, אזי מתגלה למפרע כי גם תשרי שבבחי' 'הוא' עולם הנעלם, ג"כ הוא לכ"ם, לכלל ישראל לבדם / "הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו" – דבחודש שבט שמזלו דלי מתחיל להתנוצץ ענין ניסן המורה כי הגוים אינם אלא כמר מדלי, ומתגלה למפרע כי גם בתשרי שמזלו מאזנים לא נחשבו הגוים אלא כשחק מאזנים / 'דין נצח' דחודש תשרי – לגלות נצחון כללי שאפשר לצאת זכאי בדיון, אך עדיין לא נתגלה כי גם ענין מתנת חנם שורשו בקדושה לכלל ישראל לבדם בבחי' "למעני למעני אעשה" / "כשמן הטוב וכו' כטל חרמון וכו', כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם" – טל בא במתנת חנם, והוא ענין א' עם השמן, ובכך מתהפך מיתה לחיים, אף כי שונא מתנות יחיה / "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" – דבפורים שורה בחי' מתנת חנם, כל הפושט יד נותנים לו, ובכך מתהפך שורש הסט"א לטוב, ועי"ז מתקרבים גרים.

שיעור בספר מסילת ישרים

שיעור ס"ב (א') - פרק יט

פרשת ויקהל תשע"א לפ"ק

מידת החסידות – בין אדם לחבירו

עיינ בפנים שמבאר חלקי החסידות שבין אדם למקום ושבין אדם לחבירו. וביאר שחלק החסידות בין אדם למקום הוא קיום כל המצוות עם כל פרטיהם ודקדוקיהם, ואלה הם שקראום חז"ל שיירי מצוה, שהם דברים שיוצאים ידי חובת המצוה גם מבלעדיהם, ועם כל זה מידת חסידות הוא לקיימם. והחסידות בין אדם לחבירו ענינו הוא גודל ההטבה שיהיה האדם לעולם מטיב לבריות, הן בגוף הן בממון והן בנפש. ושוב כתב "ועתה אביא לך ראיות על כל הדברים האלה מן החז"ל, אע"פ שהדברים פשוטים ואין צריכים לחיזוק ראיה". ומרחיב להביא כמה וכמה ראיות על מעלת ההתנהגות במידת חסידות. ומביא כמה מארז"ל אודות הנהגת החסידות בענינים שבין אדם לחבירו, ומידת גמילות חסדים והרחמנות וההטבה לכל הבריות. עד שמסיים "כללו של דבר, הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקוע בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות, ולא לגרום להם שום צער".

ונבוא עתה להרחיב ולבאר את מידת החסידות מה שנוגע לענין גמילות חסדים, שמשמעותה הוא לא רק שיעשה האדם צדקה וחסד וכדומה, אלא שיהיה בטבעו איש טוב ואיש חסד שהרחמנות וההטבה תקועה בלבו, ומגמתו תמיד לעשות קורת רוח לזולתו, וכאשר יתבאר יותר בהמשך הדברים. והוא עיקר גדול לחסיד המתנהג במידת החסידות. כי הנה לא די לו לאדם במה שהוא ירא שמים מרבים ושומר תורה ומקיים את מצוותיה. אלא צריך גם להשיג ולהבין במידת מה את דעת והשקפת התורה ואת רצון נותן התורה הנלמד ממצוות התורה, ולהשתדל לקנות השקפה זו ולהתרגל בה, ולבנות את מהלך חייו על פיה. ובכן נבא ונתבונן במהות מידת החסד, על פי דרכה של תורה.

הנה מידת החסד הוא יסוד גדול בעבודת ה', וכל קיום העולם מושתת על מידת החסד, כמאה"כ (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה. וחסד הוא הראש וראשון לכל המידות, והיא הולכת יחד עם שאר כל המידות. וכן מצינו שאברהם

אבינו שמידתו הוא חסד, הוא הראש של כל השבעה רועים, והוא הולך ביחד עם כל השבעה רועים. וכידוע מ"ש בזה"ק (פרשת בראשית דף מו); פרשת בלק דף קצא: דמידת החסד דאברהם הוא יומא דאזיל עם כולו יומין. וכן בעת שבאים האושפיזין בחג הסוכות הולך אברהם ומידת החסד יחד עם כל האושפיזין (עיינ זזה"ק פרשת אמור דף קג; אמרי פנחס לחג הסוכות אות תקנט; מאור ושמש רמזי יום א' דסוכות ד"ה ואברהם).

מידת החסד דאזיל עם כולו יומין

וענין זה שחסד אזיל עם כולו יומין, אינו רק דבר המובן על פי קבלה. וניתן לומר שהוא פסוק מפורש בתורה. כי הנה ביום הראשון מששת ימי בראשית ברא הקב"ה את האור, שמרמז על מידת החסד, וכידוע דששת ימי בראשית מכוונים נגד הששה מידות, ויום ראשון הוא נגד מידת החסד. ואור מורה על השפעה של טוב וחסד, כלשון הפסוק (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב. ועל כן מכונה ה'יום' בשם 'טוב', כמארז"ל (פסחים ב.). לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב, כי ביום מאיר האור הנקרא בשם 'טוב'. וכמו כן האור מכונה בשם 'יום', כמאה"כ (בראשית א, ה) ויקרא אלקים לאור יום. ונמצא ש'יום' הוא כינוי למידת האור והחסד.

אמנם מצינו שכל ששת ימי בראשית נקראו בשם 'יום', כדכתיב ויהי ערב ויהי בוקר 'יום שני' 'יום שלישי' וכן כל הימים. הרי שכל המידות והימים נקראו בשם יום - המורה על האור כי טוב ועל מידת החסד. והוא משום דמידת החסד אזיל עם כולו יומין. ומה שחסד הולך עם כל המידות, הוא משום שכל העולם נבנה ונתייסד במידת החסד, עולם חסד יבנה. ועל כן בכל סדר בריאת העולם כתוב וירא אלקים 'כי טוב', כי כל בריאת העולם היה בצירוף מידת החסד והאור כי טוב.

וכשם שכל העולם נברא ונבנה במידת החסד. הנה כמו כן האדם שהוא עולם קטן, נברא ומתייסד על ידי מידת החסד, ועולמו נבנה גם הוא על ידי חסד. וחסד הוא כח הבנין שבונה ומכונן את כל האדם. וכמו כן מידת החסד

הוא המידה המנהיגה את כל העולם ואת כל מעשה בראשית. כמאה"כ (תהלים לג, ה) חסד ה' מלאה הארץ. והיא מידה שהעמידה הקב"ה בתוך מעשה בראשית להנהיג ולייסד את העולם על מכוונה ויסודה.

חסד ה' מלאה הארץ

והנה בוודאי יש הרבה מידות קדושות, כמידת הגבורה והיראה ומידת תפארת שהם גם כן מידות קדושות, וכדומה. אבל מידת החסד יש בה מעלה מסויימת, שהיא 'מלאה כל הארץ', דהיינו שאפילו האנשים הרחוקים והשפלים ביותר, יכולים להתקרב אל הקב"ה על ידי מידת החסד. וזהו 'חסד ה' מלאה הארץ', שמידה זו מצדיקה את כל אחד ואחד מן הברואים, אפילו את הנשמות הנמוכים כעפר מן האדמה. וחסד ה' מלאה הארץ כל כך עד שאפילו אומות העולם יכולים להתקרב להקב"ה ולהתגיייר, על ידי מידת החסד.

התקרבות הגרים ע"י מידת החסד

ובדרך זה היה אברהם אבינו מקרב גרים, והיה ראש ותחילה לגרים (חגיגה ג, א), כי מידתו היתה מידת החסד, ועל ידה היה מקרב את הגרים אל הקב"ה. והיה מראה להם את חסדי ה', ואיך שהקב"ה הוא בעל החסד, ואת החסד והטוב שהעמיד השי"ת בכל הבריאה, בבחי' וירא אלקים כי טוב. עד שהרגישו שיכולים גם הם להיות להם התקרבות אל הקב"ה שהוא טוב ומטיב לכל. ועוד זאת שעל ידי שנוכחו לראות במידת הטוב בעולם, באו לידי הכרה שיש מנהיג לעולם, שהוא עשה ועושה לכל המעשים, והוא פועל את כח הטוב שיש בבריאה.

ויתבוננו חסדי ה'

כי באמת צריכים להתבונן שכל קיום העולם הרי הוא רק מטובתו של הקב"ה. כי מצד הטבע יכולים להיות אלפי רבבות מיני מקרים והתרחשויות, שיכולים ממש להחריב את העולם, או לגרום לאסונות ופורעניות גדולים, שיגרמו שיהיה העולם - עולם של הרס ואבדון. ואילו בפועל אין הדבר כן, ורוב רובו של הנהגת העולם הוא באופן של טוב וחסד, חיות וצמיחה. ורק מפני שרגילים כל כך בחסד המושפע עלינו בכל יום ובכל עת ובכל שעה, עד שאין חושבים שיכול להיות כלל מציאות אחרת, אין מתבוננים להשיג את החסד ואת הטובה שהקב"ה משפיע עלינו תמיד.

וכבר גילתה לנו התורה"ק, שאלמלא חטא אדם הראשון, ובכללות לולא החטאים של בני האדם, לא היה כלל מציאות של יסורים ומיתה בעולם, כמשארז"ל (שבת

נה.). אין יסורים בלא עון, ואין מיתה בלא חטא. וחטא אדם הראשון, ומה שבני אדם חוטאים בכל דור, הם הם הגורמים והמסבבים לכל הרעות הבאות לעולם. אבל מפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג, לח), כי הקב"ה הוא רק טוב ומטיב.

אבל גם אחר כל הצרות שיש בעולם, מכל מקום עדיין חסד ה' מלאה הארץ ושיעור כמות החסדים שיש בעולם הם הרבה יותר לאין ערוך מהדינים והגבורות. ובעולם יש הרבה יותר דברים טובים מדברים רעים. וצריך הדבר להאמר, כי דרך ורגילות בני אדם הוא לחשוב תמיד שהעולם הוא עולם רע, ורגילים לספר ממקרים רעים ואסונות ויסורים שקורים בעולם, עד ששוכחים להתבונן ולחשוב חשבונו של עולם, כמה טוב יש בעולם, כמה שמחות יש בכלל ישראל, ועוד כהנה וכהנה טובות על גבי טובות כסדר, טובות קטנים וגדולים. והאם יתכן כלל להתחיל ולמנות כמה דברים טובים יש לכל אדם, ואיך שהקב"ה מכין לאדם כל צרכו ומשביע לכל חי רצון. הרי על זה מברכים בכל יום שעשה לי כל צרכי, ומודים להקב"ה שנתן לנו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכל הארץ מלאה חסדו.

הכרת אומות העולם במי שאמר והיה העולם ע"י מידת החסד

והכרה וידיעה זו שעל ידי מידת החסד, היא הכרה שיכול להיות גם לגוי מאומות העולם, ועל ידה יכול גם הוא להכיר את מי שאמר והיה העולם ולהתקרב אליו, על ידי שמתבונן בחסדי ה' אשר מלאו כל הארץ. ובזה יבואר מה שמצינו שהזהירה התורה באופן מיוחד על אהבת הגר, כמאה"כ (דברים י, יט) ואהבתם את הגר. כי גר זה שבא להתגיייר, הוי אומר שנתקרב להשי"ת על ידי שראה והתבונן בחסדי השי"ת, והיתה לו הכרה במידת האהבה של הקב"ה. ובכן, כאשר הוא מתקרב ובא אל כלל ישראל, שהם עם ה', והמה הם האנשים של השי"ת הנושאים את דגל תורת ה'. והוא חפץ להכיר את הקב"ה ואת תורתו, ואיך הוא מצווה את בניו להתנהג. הנה ביותר צריכים להראות לו את מידת החסד והאהבה, עד כמה אנו מצויינים בה, שהרי זו היא המידה שגרמה לו להתקרב אל בני ישראל.

דבר זה נראה במציאות, שמכל המידות הקדושות - הנה המידה היחידה שגם הגויים מכירים אותה למידה טובה, וכדבר בעל ערך וחשיבות שראוי לכבד את המתנהג בה, היא מידת החסד. ובנוהג שבעולם כשידברו אל גוי משאר המידות, כמו יראת שמים או קדושה ופרישות, וכדומה, אין העניינים האלו מדברים אליו כלל. לא כן כאשר ידברו אליו מענייני צדקה וממידת החסד, אזי גם גוי בן ניכר בין את מעלת הענין. וזאת מפני שמידת החסד הוא

מידתו של אברהם אבינו שהוא המקרב גרים ורחוקים. וזו היא מידה קדושה מיוחדת שסגולתה היא להתפשט עד המקומות הרחוקים ביותר, שכל אחד יוכל להתקרב להשי"ת על ידה. וכל מי שהוא איש טוב ואוהב חסד, יש לו אמצעי ודרך איך להתקרב אל הקב"ה, על ידי שיראה ויתבונן את חסד ה', ואת מידת החסד שבתורה הקדושה הנקראת תורת חסד (משלי לא, כו), ועל ידי כן יתקרב להקב"ה ואל תורתו.

מידת החסד – מידה יסודית ושרשית בבריאה ובאדם
עכ"פ למדים אנו מכל זה את מעלת וחשיבות מידת החסד, שהיא מידה מיוחדת שהעמידה הקב"ה בשורש הבריאה שתתפשט למקומות הרחוקים ביותר, לקרב גם את הרחוקים ואת הנשמות השפלות ביותר. ונראה מזה שהיא מידה יסודית ושרשית עד מאד. ועל מידה זו של חסד לאברהם אמר הקב"ה לאברהם אבינו בך חותמין (רש"י בראשית יב, ב), שמידת החסד היא מידה עמוקה ושרשית המושתתת ביסוד הבריאה. ובכן צריך גם האדם להשריש בנפשו את מידת החסד.

יסוד עיקרי במידת החסד ובמצוות שבין אדם לחבירו, ובמיוחד למי שרוצה להתנהג בהם במידת החסידות, הוא כלל גדול שיש לדעת בכל המצוות השכליות. והוא מה שכתב הרמב"ם (בשמונה פרקים, פרק ו') שאע"פ שאמרו חז"ל (תורת כהנים פרשת קדושים): 'שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי'. דהיינו שלא יאמר האדם, שמה שאינו אוכל מאכל איסור זה הוא משום שמתעב ומואס בו, אלא יאמר שמצד עצמו היה רוצה לאכלו, שהרי זה מאכל טוב, אבל מה אעשה והקב"ה גזר עלי שלא לאכלו, וצריך לקיים את המצוות כמקבל עליו עול מלכות שמים. וכתב הרמב"ם ע"ז שזהו דווקא במצוות חוקיות, אבל במצוות שכליות אין הדבר כן. שלא יאמר אדם, הנה אני מצד עצמי הייתי רוצה לשנוא את אבי ולבזותו ולקללו, וכדומה, אבל מה אעשה והתורה אמרה כבד את אביך ואת אמך. או שיאמר אני הייתי רוצה להרים יד על חבירי ולהכותו מכה רבה, אבל מה אעשה והתורה אסרה עלי להכותו, כדילפינן מהפסוק (דברים כה, ג) פן יוסיף להכותו, שאסור להכות לאדם מישראל אם אינו מחוייב מלקות מצד הדין.

והענין בזה, כי מצוות שכליות המה מגלים את רצונו של הקב"ה מה הוא דורש מן האדם שיהיה רצונו והרגשתו. ורצון ה' במצוות אלו אינו רק חלק העשיה שבהם, כי אם שגם השכל וההרגש יהיו כפי רצון ה'. וזהו חלק יסודי במצוות שבין אדם לחבירו. וכגון במצוות כיבוד אב ואם,

יש חלק עיקרי ויסודי שבאמת בעומק לבבו יכבד את אביו וירחוש לו רגשי כבוד. ואף שבוודאי התורה היא תורת אמת וצריך ללכת בדרך האמת, וכמה פעמים יש שיאמר האדם מה אעשה ואינני מרגיש בעצמי רגשי כבוד לאבי, הנה יש כמה דרכים שיכולים להתלמד להרגיש כן באמת, ואכמ"ל. וכמו כן דורשת התורה מן האדם במצוות ואהבת לרעך כמוך, שטבע האדם ורצונו העצמי יהיה שיאהוב את חבירו, ומצד עצמו לא ירצה האדם להיות נוקם ונוטר, וטבעו יהיה שתמיד ירצה לעשות חסד עם הבריות.

מצד העבודה הנעלית צריך האדם לרצות מעצמו גם במצוות חוקיות

- ובאמת צריך להוסיף כאן, שאף שכפי פשטות דברי חז"ל נראה, שבמצוות חוקיות צריך האדם שיאמר אפשי ואפשי בדבר זה ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי. מ"מ עפ"י קבלה ופנימיות התורה צ"ל שכוונת חז"ל הוא שיאמר האדם שמצד טבע גופי וההרגשים הפשוטים והגופניים שלי, אין זה מן הנמנע שהייתי רוצה לעשות דבר זה. אמנם הרי מלבד הטבע הגופני שבאדם יש לאדם כח נשמה, שעל ידה יכול הוא לקיים את המצוה באופן נכון יותר. והוא שיעבוד על עצמו כל כך, עד שנשמתו תרגיש מעצמה את אור המצוה, עד שכבר תחפוץ ותשתוקק מעצמה לקיים את המצוה, ומצד טבעו הנעלה הזה ירצה האדם לקיים גם מצוה חוקית, ויסלוד לאכול מאכל שאסרה התורה. ומה שאמרו חז"ל שיאמר אפשי בבשר חזיר, וכדומה, היינו שיאמר שמצד טבע גופו היה מוכן לאכול דבר זה. אבל אם נעשה איש נשמה ומבין ומרגיש את הסודות ואת האורות של המצוה, הרי עמדה נפשו על עבודה גבוהה ומרוממת יותר מהעבודה של זה שאומר אפשי ואפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי. ואצל אדם נעלה זה גם המצוות החוקיות נעשו אצלו כמו מצוות שכליות ממש.

עכ"פ במצוות שכליות ובמצוות שבין אדם לחבירו הנה גם על פשוטם של דברים כן הוא ענין וצורת המצוה, שהאדם בעצמו ירצה ויחפוץ בדברים אלו מצד טבעו, וירצה להיות בטבעו איש חסד ומטיב עם הבריות.

שני סוגי 'בעלי חסד'

ובמידת החסד יכולים להבחין ביותר בין שני סוגי בעלי צדקה וחסד. שיש כאלו שעוסקים בצדקה וחסד, מפני שרוצים לקיים ולצאת ידי חובת מצוות צדקה, וחפצים לקנות להם חלק גדול לעולם הבא, ועל כן הם מרבים בעשיית חסד. והם יכולים להיות עסקנים גדולים ולאסוף ממון הרבה לנצרכים, ליתומים ולא למנות ולצרכי נישואים וביקור חולים, ולמען ישיבות וארגונים שונים, וכדומה. ובוודאי ללא ספק שהוא דבר נשגב ביותר.

- ומדי דברינו בענין עסקנות של חסד ואסיפת כספים לצרכי צדקה. מן הנחוץ להדגיש שזהו אינה עבודה ועסק המיועד לבחורים, כי אם לפעמים לעת מצוא כגון בימי הפורים או שהשיבה מכריזה על מגבית מיוחדת, וכדומה. כי אף שבוודאי הוא ענין גדול מאד ללכת לקבץ ממון עבור נצרכים, אבל עבודת הבחור בעיקרה אינה כל כך בעשיית חסד, ואין זו עבודתו להיות מקבץ ממון ובודאי שלא להיות עסקן בארגוני הצלה ושמירה, וכדומה, וכל עניני החסד האלו אינם שייכים לבחורים.

החסד הגדול שבחור יכול לעשות – להשלים ולעבוד

על עצמו

החסד הגדול ביותר שבחור יכול לעשות למען העולם, הוא שיעבוד על עצמו להיות גדול. ואין חסד גדול יותר מזה בעולם. כי העולם נצרך מאד לאנשים גדולים. ואחר כך כשיגדל ויהיה לאיש מרומם ונעלה יוכל לעשות הרבה יותר חסדים עם אנשים, ויהיה בידו להשפיע חסדים אמיתיים ונשגבים עד למאד. ובפרט אם יעזרהו השי"ת ויזכה להיות ממש גדול בישראל, הרי יהיה זה חסד נשגב מאד לטובת העולם. ובמיוחד בזמן הזה שהעולם זקוק ביותר לגדולי ישראל אמיתיים. וזאת מלבד עצם הענין שזוכה להשלים את עצמו ולעשות נחת רוח ליוצרו.

ואפילו מי שאינו נעשה ממש לגדול בישראל, הרי אם הוא נעשה משפיע ואיש אשר רוח בו שביכלתו להשפיע באופן נעלה על בחורים ועל אברכים ובעלי בתים, או שנעשה רב ומנהיג בקהילה ויכול להשפיע מתורתו על אחרים. הרי יעשה בזה חסד גדול שאין לך מידה טובה הימנה, יותר מכל שאר החסדים. והחסד הגדול ביותר הוא כשמשפיעים דעת על אדם אחר. וכשיזכה להיות משפיע רוחני, וישפיע על שומעי לקחו דעת להעמידם במהלך החיים נכון ויסודי, וילמד אותם מהלך בתורה שירגישו טעם בתורה ושיהיה להם חשק בלימוד התורה, הנה עשה עמהם חסד במידה טובה ונעלית ביותר, שאין לך גדולה הימנה. וכן אמר"כ על משה רבינו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל (דברים לג, כא), שהצדקה והחסד שעשה משה רבינו היה בעיקר מה שלמד דעת עם כלל ישראל. ובכך נמצא שהוא לומד תורה על מנת ללמד, וזהו תורת חסד כפשוטה.

וזה צריך להיות עיקר מידת החסד אצל בחורים, [מלבד מה שיתבאר בהמשך הדברים שיש כמה עניני חסד אחרים ששייכים גם לבחורים], שיעבוד על עצמו לקנות שלימות, וכאשר יעזרהו השי"ת ואכן יקנה שלימות בעצמו יעשה בזה חסד נורא ונשגב עם העולם. וכל זאת מלבד מה שבעצם לימוד התורה הרי הוא עושה חסד עם כל העולם, שכלל שמרבים לימוד התורה בעולם, עושים

בזה חסד גדול עם כל הבריא, שזכות התורה היא הזכות הגדולה ביותר להגין על העולם. -

ועכ"פ יש הרבה עסקנים גדולים שמרבים בעשיית חסד כל היום, ומרבים פעלים גדולים לצרכי צדקה וחסד, ומצליחים לאסוף הרבה כסף לצדקה, וכדומה. אבל צריך לדעת שכשמדברים על פי חסידות, ולמי שרוצה לקיים את מצוות החסד על פי כוונת ורצון התורה. שלא די בכך, ולא זהו הנקודה שעליה העמידה התורה את מצוות החסד. ואדרבה לפעמים יוכל אחד לקיים את ענין החסד באופן נעלה ונכון יותר, אפילו שלא יהיה עסקן גדול כמו העסקנים הללו, ולא יפעל כל כך הרבה דברים גדולים.

עיקר הנדרש במידת החסד – שיהיה 'אדם טוב' בטבעו
כשמבינים היטב את כוונת התורה האמיתית, כדרך שחסיד ועובד ה' לומד ומבין את מצוות התורה, מבינים ומשיגים שהעיקר המכוון הוא להתלמד ולהתחנך להעשות בעצם 'איש טוב' ו'איש חסד'. כלומר, שלא די בכך שהוא עושה חסד מפני שהוא חפץ להרבות לו מצוות וזכויות. הגם שגם זה הוא דבר טוב מאד. אלא צריכים להתלמד להיות בטבע 'איש טוב' ו'איש חסד'. דהיינו שבטבעו יהיה איש שאוהב את החסד. וכאילו הוא נעשה חסיד ומעריך של מידת החסד, וכמאה"כ (מיכה ו, ח) עשות משפט ואהבת חסד.

ואכן ישנם כמה וכמה אנשים שהם בטבעם אנשים טובים ונעימים, וחפצים להטיב לכל אחד. ולמי שאין נקנה הדבר בעצם טבעו, הרי עליו לעבוד על עצמו לקנות טבע טוב זה. ומי שזוכה להיות איש טוב על ידי שעבד על עצמו, הרי הוא איש החסד באופן נעלה ביותר. כי דבר שנקנה לאדם בעמל ובעבודה יש לה דמות וצורה עילאית אחרת לגמרי. וזהו עיקר המכוון שברצון התורה במצוות החסד ובכל המצוות שבין אדם לחבירו, שיעבוד האדם על עצמו להיות איש טוב.

ואף שכלפי חוץ אין ניכר הדבר כל כך, ולא מתבטא כל כך החילוק במעשי החסד בין מי שהוא איש טוב בעצם, ובין מי שלא קנה לעצמו מעלה זו להיות איש טוב - אלא שהוא מרבה בצדקה וחסד מפני שרוצה לקנות לעצמו חלק לעולם הבא. אבל לאמיתו של דבר הרי זה מציאות אחרת לגמרי. והאדם שהוא בעצם איש טוב, הרי הוא אדם שמהותו אחרת לגמרי, שהוא בעצם אדם טוב, והטוב הוא בדרך עצמיות אצלו.

העושה חסד מצד טבעו הטוב אינו מזניח גם חסדים

קטנים

אך מכל מקום יש כמה ענינים שבהם אכן נמצא ונראה את

החילוק בין האדם עושה חסד מצד טבעו הטוב, ובין מי שלא קנה לעצמו קנין זה להיות איש טוב. והראשון שבהם הוא, כי הנה יש הרבה בני אדם שמרבים בעשיית חסד, אך לא יעשו רק חסדים גדולים, ומזניחים הם את החסדים הקטנים. אך מי שנעשה איש טוב בטבעו ובמהותו אינו מזניח גם חסדים קטנים. וישתדל ליתן הרגשה טובה גם לילד קטן, יאיר פניו אליו בבת שחוק, ויתן לו מיני מתיקה לעשות לו קורת רוח.

וכן יתבטא הדבר, כשלפעמים יבוא אדם שנמצא במצב קשה ויש לו לב נשבר ונדכה, ורוצה להשיח את לבו לאחרים, או שאחד מהארחי פרחי יחפץ שיהיה אחד שיהיה לו שייכות עמו ויבין אותו קצת ויוכל לשוחח עמו ולספר את אשר עם לבבו. הנה לפעמים יכול להיות שאותו עסקן גדול העסוק וטרוד כל היום במעשי חסד, ידחה אותם כלאחר יד, באמרו שאין לו זמן אליהם, שהרי הוא עסוק עתה בעשיית חסדים גדולים, והוא אוחז כעת באמצע המבחר והעסק שלו שהוא - לקנות ולהוסיף עוד חלק לעולם הבא שלו. ועושה לעצמו חשבון שבזמן הזה שישוחח עם הלה ויטה אליו את אזנו, הרי הוא יכול לעשות איזה דבר חסד גדול יותר, ולאסוף כסף לנצרכים. ואינו רוצה להיות כמו איזה רוכל וסוחר קטן העוסק בסחורות קטנות ומרוויח כמה פרוטות, כי אם כאחד הסוחרים והתגרים הגדולים ('האל-סעילע"ר') שמוכרים הרבה סחורה ומרוויחים סכומים גדולים. ורואה הוא את עצמו כסוחר העוסק במלאכת הרווחת וקניית עולם הבא, ולכן טרוד הוא לעשות חסדים גדולים ונשגבים, ואינו יכול להפריע את עצמו בדברים פעוטים כאלו, שהם עסקים קטנים מדי עבורו, שאינו מרוויח כי אם מעט עולם הבא, והרי בזמן הזה הוא יכול להרוויח פי כמה וכמה. ונמצא שבסופו של דבר אינו אלא 'סוחר' בעולם הבא. יש סוחרים שעושים עסקים בעולם הזה, ויש כאלו שהם סוחרים חכמים הרבה יותר משאר הסוחרים, הם סוחרים גדולים וממולחים מאד, הם סוחרים בדבר שיש בו ממש - בעולם הבא, ובכל מצוה שעושים הם מרוויחים עוד ועוד עולם הבא, ולכן לא יניחו לבלבל את ראשם בעסקים קטנים. והנה יתכן באמת שבאופן זה יהיה לו יותר עולם הבא, אולם חסיד אינו מקנא עולם הבא כזה, ואין הוא צריך

עולם הבא כזה. ויתכן מאדש שהחסיד יסבור שעתה חשוב יותר להטות אוזן לאותו יחיד שיש לו לב נשבר, ואף שבזמן הזה היה יכול לעסוק בצרכי רבים, ולהרוויח יותר עולם הבא. ומי יודע כמה עולם הבא היה יכול להרוויח עתה. מכל מקום יפנה מזמנו להקשיב ולשוחח עם אותו אדם פשוט. כי הוא איש חסד ואיש טוב בטבעו, והוא מבין את האדם האחר ואת צרכיו, ולבו מרגיש עמו. ואינו מחפש לו כל היום רק לקנות עוד ועוד עולם הבא. כ"ק אדמו"ר זי"ע אמר פעם לאחד שהיה מרבה בעסקנות לצדקה, 'אל תחטוף את כל הגן עדן לעצמך, תשאיר גם דבר מה לאחרים'... וכוונתו היתה שיכול אדם להרבות בצדקה ומעשים טובים, ומעשהו מעשי סוחר, שהוא סוחר בעולם הבא, וכל כוונתו הוא אך ורק להרוויח עוד עולם הבא.

גם במצוות צדקה יש כאלו שמחפשים לעצמם רק מצוות וחסדים גדולים, ולא יתנו צדקה רק לאלו שהם עניים מרודים, ויבררו ויחפשו אחרי מקרי הרחמנות הגדולים ביותר. ובפורים כשיש מצווה ליתן מתנות לאביונים, יהדרו לחפש עני כזה שיוצאים בו לכל הדיעות ידי חובת מצוות מתנות לאביונים, ואם לאו לא יתן לו מאומה. ובצדק ניתן לתמוה עליו, וכי אם אינו אביון כל כך אסור לעשות עמו חסד. ואכן מי שהוא איש חסד באמת אינו מחפש אחרי העני הגדול ביותר ואינו מהדר לקיים את המצוה הגדולה ביותר. אלא הוא איש חסד שיש לו לב טוב ומטיב וממנו נובע חסד תמיד, והוא שופע נתינה לכל אחד ואחד בכל מצב שיהיה.

ועומק העבודה של אדם מישראל - ושל חסיד בפרט - במידת החסד, הוא, שמבין אל נכון שעליו להתדמות במעשיו אל מעשי הקב"ה. וכמו שהקב"ה אינו מזניח מלעשות טובה לשום יחיד ויחיד, ויש לאל ידו למלאות רצונו ולשמוע לקול בכייתו של ילד קטן כמו שהוא שומע לתפילתו של איש גדול, והקב"ה אינו מזניח את החסדים הקטנים בשביל החסדים הגדולים, והם חשובים אצלו באותה מידה כמו החסדים הגדולים. כמו כן מתדבק הוא במידתו של הקב"ה להיות טוב לכל ולהיות מרחם על כל מעשיו.

פנינים על פרשת השבוע

פרשת בשלח

היה יציאה השנייה של קריעת ים סוף. וזהו דאי' צמד' (שוח"ט קיד) הים ראה וינס, מה ראה, ארונו של יוסף ראה, שע"י כוחו של יוסף היה קריעת ים סוף ודו"ק.

ג) ויאמר משה אכלהו "היום", כי שבת "היום" לה', "היום" לא תמצאוהו בשדה. ודחז"ל (שבת קיז:): מתלמא היום שמייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת. נל"פ הענין מה שנרמזו סעודות שבת במצבת היום דייקא, שצימות החול ישנו בכל יום ב' סעודות (יומא עה:), וי"ל שצימות"ח נקרא הסעודה לחם, כי כל סעודה קרויה לחם (רש"י אמור כא, יז), וב"פ לחם"ם בגי' יוס"ף, שהסעודה צימות החול נמשך ע"י יוסף, שיוסף"ף גי' ו"פ הו"ה כנגד ו' ימות החול, וביחד בכל ששת ימות החול יש צ"ה י"ב סעודות, והם כנגד י"ב חלות של לחם הפנים, שיצ"פ חל"ה בגי' יוס"ף ש"ס.

אמנם בשבת עולין להשורש של ימות החול, וע"כ הסעודות שבת הם כנגד יעקב שהוא השורש של יוסף, והם כנגד שני צידי הלבושה שהיו על השלחן, כי צ"פ לבונה עה"כ בגי' יעקב"ב מלא וא"ו, וכל המענג את השבת זוכה לנחלת יעקב (שבת קיח:). והנה לחם"ם בגי' מול"א, והשורש של המולא הוא אין, וכדאי' (שבת קנו:). אין מול לישראל, וידוע מהר"ר בער המגיד ממעזריטש ז"ע ועכ"ל (אור תורה בלק קמז) שפירש שהאין הוא המול לישראל, וע"כ נקראים הסעודות שבת היום"ם שגבי' אין, ששורש הלחם של שבת הוא היום"ם בחי' אין. וע"כ בחול יש ב' סעודות שהם צ"פ לחם"ם שגבי' יוס"ף, ובשבת יש ג' סעודות שהם ג"פ היום"ם שגבי' יעקב"ב עה"כ. וכאשר נרף יצ"פ לחם שהוא ו"פ יוסף, עם יעקב, יעלה צדינו מספר שמ"ע ישראל הו"ה אלוקינו הו"ה אח"ד, שהוא גילוי אחדות הצורא שמתגלה ע"י הלחם וכדאי' בחז"ל דקודם שאכל ושתה יש לו שתי לבבות, ולאחר שאכל ושתה אין לו אלא לב אחד", וזה האחדות מתגלה בעיקר בשבת, וכדאי' בזה"ק רזא דשבת איהי שבת דאחאחדת ברזא דאחד.

ד) ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והגח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם. מה שהיה זה המצוה דייקא על אהרן, הגם שהמן היה בזכות משה (תענית ט:). כי להמשיך הענין לדורות עולם, זה מיוחד לאהרן, וכמו שמצינו אצלו (תנחומא בהעלתך ה) שלך קיימת לעולם, וע"כ אהרן בגי' לעולם וע"ד, וע"כ רואים שמעני הכבוד שהיו בזכות אהרן נעשה מזה מצות סוכה לדורות, שסוכה הוא זכר לעני הכבוד, אצל מהמן והבאר לא נעשה מזה מצוה לדורות עולם.

ה) או יבואר הענין קצת באופן אחר, עפ"מ"כ המהר"ל שמה רבינו הוא שורש נשמת ישראל, ואהרן הכהן הוא שורש גופי ישראל, שאהרן יורד עד לגשמיות ממש, וע"כ הכהונה נמשך מאצ

א) ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה. הנה יש בכלן חידוש נפלא מה שלא מצינו בשום מקום, שגילה המורה הטעם והמחשבה של הנהגת השי"ת, שהרי בכל צריאת מעשי בראשית, ובכלל הנהגת העולם, ישנו בכל דבר סיבות וטעמים למה עשה השי"ת כך ולא עשה כך, שאין זה מדרך המורה לפרש למה עשה השי"ת כך, ולא מצינו בשום מקום שיפרש המורה למה עשה השי"ת כך ולא באופן אחר.

אמנם נראה שזה היה שכן מדה כנגד מדה על זה שנמשכו בני ישראל אחרי השי"ת באמונה פשוטה, ויאלו ממנרים והלכו על פי דבורו של משה אל תוך המדבר, גם מבלי שידעו להיכן הם הולכים, ואפי' כשצויה להם משה לחזור לקראת מנרים לא שאלו קושיות רק אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם, וכמש"כ רש"י (ד"ה ויעשו כן), שהלכו אחר השי"ת גם בלי שיצינו הנהגת השי"ת, ולזה הוא השכר שהרצ"ע מגלה להם את מחשבותיו שידעו ויצינו הנהגת השי"ת עמהם, שע"י שמאמינים בהשי"ת גם כשאין מצינים דרכי השי"ת, זוכים שאין יגלה השי"ת דרכי הנהגתו, וע"כ גילה כאן השי"ת בהדיא דרכי הנהגתו למה הנהיגם בדרך זו, וק"ל.

ב) ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם. יש לדקדק דלכאורה אין פסוק זה שייד לכאן, ויותר היה צריך לכתבו לעיל בפרשת בא תיכף כשיאלו ממנרים. ויל"פ הכונה בזה, כי צייתות מנרים היה שתי יציאות, א) היציאה ממנרים בליל התקדש חג וציוס ט"ו, ב) בשביעי של פסח, מפני שפרעה רדף עוד הפעם אחרי בני, ונעשה בקריעת ים סוף עוד יציאה. ולזה אמר יוסף לבני פקד יפקד אלקים אתכם, ב' פקידות לב' היציאות, שיוסף הכניס בבני האור של פקד יפקד שיגרום לגאולה כפולה, ודבר זה מיוחד ליוסף, וכמו שכבר ביארנו כמ"פ שבחי יוסף הוא תמיד כפול, שע"כ יש לו ב' שבטים, וקיצל פי שנים מיעקב, שכל אחד על אחיך, שנתן לו חלק הבכורה, וציוס השישי שהוא כנגד יוסף הנדיק, לקטו לחם משנה, שני העומר לאחד.

ובמבואר שחלק הכפל הוא החלק ששייך במיוחד ליוסף, שהרי חלק הפשוט ישנו גם לכל השבטים, אצל חלק הכפל הוא מיוחד ליוסף, וע"כ ליציאה השנייה של קריעת ים סוף היו צריכין דייקא לעצמות יוסף, וזהו דכתיב דייקא כאן קודם קרי"ם ויקח משה את עצמות יוסף כי השבע השביע את בני לאמר פקד יפקד אלקים אתכם וגו', כי היות שראה משה שיוסף הזריע במנרים הקדושה של פקד יפקד דהיינו ב' יציאות, ע"כ לקח עמו את עצמות יוסף כדי שע"י זה הקדושה יזכו לליציאה כפולה, ואכן ע"י כוחו של יוסף

לבן דרך הגוף ואכמ"ל. והענין של הנזננת מן היה להמשיך את המן צפנימיות גם לדורות הבאים, שהו"ע שפע מזונות שנמשך להזדקקים והתלמידי חכמים שהם תמיד בחי' אוכלי המן, שגם מזונותיהם הגשמי נמשך מההשפעה הפנימי של המן. וידוע שהר"ר מענדל'ע מרימנוב ז"ע ועכ"א היה אומר תמיד תורה על פרשת המן, שהיה ממשיך משם השפעה של מזונות. וזה היה הענין של נזננת המן שנשאר לדורות, להמשיך השפעה הפנימי של המן לחוך מזונות הגשמי לכל הדורות הבאים, וע"כ היה זה הציור דייקא לאהרן, שאהרן הוא ממשיך הכל עד לגשמיים.

ו) ויקראו בית ישראל את שמו מן וגו'. הנה אחו"ל (מכילתא בשלח יז) לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, שהמן הוא מאכל של לומדי התורה, וי"ל שלכן נקרא שמו מן, שהוא אומיות מ"ס ונו"ן, ע"ש התורה שניתנה ביום נ' לספירה, ובמ' יום שעלה משה רבינו לשמים לקבל התורה מפי השי"ת.

ז) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת, את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען, והעומר עשירית האיפה הוא. יש לדקדק כמה דקדוקים צפוסקים אלו, ונפרט רק קצת מהם, א) לאיזה נורף הוצרך להשמיענו שאכלו את המן ארבעים שנה, ב) מהו ההדגשה עד באם אל ארץ נושבת, דלכא' היה סגי באמרו רק עד באם אל קצה ארץ כנען, ג) מהו הקשר למש"כ אח"כ והעומר עשירית האיפה הוא.

ונראה דביאור הענין הוא, דהקצ"ה אמר לאצרהם אצינו בצרית בין הצתרים כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, וע"כ באמת היו צנ"י צריכים להיות בגלות ארבע מאות שנה, והגם שהקצ"ה חשב את הקץ, והוציאם ממצרים אחר רד"ו שנה, מ"מ היה חסר ק"ץ שנה, וע"כ היו עדיין צריכים לעשות תיקון לכל הארבע מאות שנה בשלימות.

וע"כ הנהיגם השי"ת במדבר ארבעים שנה, שהמדבר ג"כ נקרא ארץ לא להם שהרי אינו מקום ישוב כלל, והאכילם את המן שהיה צוה עינוי, וכדכתי' (דברים ח, ג) ויענך וירעיבך ויאכילך את המן,

וע"כ היה צוה תיקון כמו גלות, כיון שהיה להם עינוי בארץ לא להם, ואלו הארבעים שנה נכללו צו כל הארבע מאות שנה, שע"י שתיקנו חלק העשירית כבר נתקן עי"ז כל הט' חלקים האחרים, וכמו שמצינו במעשר שע"י שמקדשים חלק העשירית ונותנים אותו אל הכהן והלווי, נתקדשו ונתקנו עי"ז כל הט' חלקים הנשארים, וכמו"כ הארבעים שנה שהיו במדבר היו כמו חלק עשירית של ארבע מאות שנה, וע"י שהיו ארבעים שנה במדבר תיקנו כל הארבע מאות שנה.

[ובמה שלא היה סגי לתקן רק עשירית של ק"ץ שנה, הוא כי במצרים היה התיקון ע"י השיעבוד, ובמדבר היה באופן אחר לגמרי, שהיה העינוי באופן אחר, וא"א לערבב חלק מזה וחלק מזה, והיה צ"ל תיקון אחד השייך לכל הארבע מאות שנה].

וזהו מה שהתורה רוצה לגלות צוה דכתיב והעומר עשירית האיפה, שזה המן היה רק חלק עשירית, והיינו שבאמת השורש של כל עומר מן היה איפה שלימה, רק שירד למטה עשירית האיפה, ועי"ז נתקנו ג"כ כל הט' חלקים שנשארו למעלה, שע"י שאכלו עשירית האיפה של המן, העלו ותיקנו צוה כל הניצוצין של הט' חלקים שנשארו, ונמצא שבארבעים שנה תיקנו באמת י"פ ארבעים והיינו ארבע מאות שנה.

ובזה יתבארו הפסוקים כמין חומר, שאמרה תורה את המן אכלו ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת, כלומר שכל אלו השנים שהיו אוכלים את המן שנחשב לעינוי, לא היו בארץ נושבת, שהיו בגלות בארץ לא להם, עד בואם אל "קצה" ארץ "כנען", קצה הוא לשון קץ, שהרי היה חסר ק"ץ שנים כדי שיוכלו ליכנס לארץ כנען, כנע"ן בגי' ק"ץ, שכדי להכניע הקלי' של כנען היו צריכים לתקן גם הק"ץ שנה, וע"י המן הגיעו לתקן גם את הק"ץ שנים הללו, וזה התיקון היה ע"י שאכלו את המן "ארבעים שנה" במדבר, ולזה ממשיך התורה, "והעומר עשירית האיפה", שהרי המן היה רק חלק עשירית, ולכן בארבעים שנה היה נכלל תיקון של ארבע מאות שנה, וצוה היו יכולים ליכנס אח"כ לארץ ישראל, ודו"ק.

פרנס השנה	תומכי השנה	פרנס החודש - שבט -	תומכי החודש - שבט -	מסילת ישרים
לע"נ האשה היקרה והחשובה מרת אלטע חיי' שרה בת ר' פנחס ע"ה נפטרה ח' אדר תשל"ט לפ"ק ולע"נ בנה היקר והאהוב הב' יעקב מנחם ע"ה בן יחזקאל ישע"י נ"י נפ' כ"ב אדר א' תש"ס לפ"ק	לע"נ הר"ר שמואל קלמן ב"ר יעקב דוד ע"ה נלב"ע ביום שמח"ת שנת תשס"ה לפ"ק	הר"ר חיים יצחק ענגלענדער הי"ו	הרה"ג מיכאל מנצור הי"ו לע"נ אמו האשה החשובה מרת דינה ב"ר אליעזר ע"ה נלב"ע ט' שבט תשס"ט לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.	הר"ר לייביש ליש הי"ו
<p>כל הזכויות שמורות למכון להוצאת התורות והשיעורים שע"י קהל תולדות יהודה דהסידי סמומישי</p> <p>MAILING ADDRESS: 1119-52ND STREET BROOKLYN N.Y. 11219 • TEL 718.438.0032 • FAX 718.689.1016 • E-MAIL TOLDOSYEHUDA@THEJNET.COM</p> <p>סניף ארה"ק - רח' החוזה מלובלין 12/2 ביתר עילית - טל': 050-411-9473 פקס: 077-555-8846 דוא"ל: TY@ETROG.NET.IL</p>				

ביהמ"ד תולדות יהודה דחסידי סטוטשין

ע"ש כ"ק אדמו"ר זצלה"ה זי"ע

~ ירושלים ~

ערש"ק פר' בשלח תשע"ב לפ"ק

מודעה חשובה

הננו להודיע לכל ידידינו ואנ"ש

שאי"ה בשבוע הבא הבעל"ט

יגיע רבינו שליט"א

לביקור בארה"ק.

רבינו יגיע ביום ג' יתרו הבעל"ט בבוקר

וישהה עד יום ב' משפטים בערב.

שחרית ביממה"ח בביהמ"ד השיבני רח' אהלי יוסף פינת גרוסברג

כל יום בשעה 8:30.

יום ג' בשעה 10:00

חמשה עשר בשבט

יום ג' בלילה יתקיים 'טיש' לכבוד חמשה עשר בשבט

בישיב"ק סאטמאר רח' אבן האזל בשעה 9:30.

סדר השיעורים

יום ד':

בשעה 9:45.

יתקיים שיעור בבני ברק בביהמ"ד אש קודש

יום ה':

יתקיים השיעור בפרשת השבוע בביהמ"ד אור אברהם בשעה 10:15.

סדר השבת ושאר שיעורים יתפרסמו בשבוע הבא בעזה"י

פלאגאס